

Марина Мястковська

Ірина Кобилянська

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Актуальність дослідження особливостей розвитку дистанційної освіти в тому, що її затребуваність та популярність зростає, особливо в аспекті забезпечення неперервної освіти протягом життя. Це пов'язано з тими можливостями, що їх надає дистанційна форма навчання: можливість отримувати освіту без відриву від виробництва, економія ресурсів та часу, можливість навчатися у зручному форматі, вдосконалювати професійну майстерність чи набувати нових знань і навичок тощо. З огляду на тенденції розвитку та вдосконалення Інтернет-технологій, прогнозується зростання ролі дистанційної освіти, що, в свою чергу, вимагає відповідного методичного забезпечення, вивчення особливостей його організації, обґрунтування можливості формування певних якостей працівника в процесі дистанційної освіти. Крім того, актуальність компетентнісного підходу та процес реформування вищої освіти у цьому контексті вимагає обґрунтування педагогічних умов організації дистанційної освіти з метою формування визначених компетентностей студентів і працівників.

Результати дослідження

Розвиток освітніх систем розвинених країн здійснюється в руслі запровадження дистанційної освіти. І, як стверджує М. Карпенко (2014), випереджальний або запізнений розвиток дистанційних технологій при цьому визначається як об'єктивним розвитком відповідних інфраструктур (інформаційної, організаційної, ринкової тощо), так і зацікавленістю органів влади й управління освітою та самим розумінням суті модернізації. Ще однією перевагою дистанційного навчання як прогресивної педагогічної технології є те, що його впровадження сприяє ефективній реалізації принципу навчання впродовж життя.

Відповідно до Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні (2000) «дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірнього, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання».

Питання дистанційної освіти досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці: А. Андреев, В. Биков, М. Карпенко, Н. Морзе, Н. Сиротенко, П. Федорук, М. Cornelia, N. Hara, G. Kearsley та інші. Проблеми розвитку дистанційної освіти висвітлені у працях О. Кіріленко, І. Лещенко, В. Свиридюк, Б. Шуневича. Теоретичні, практичні та соціальні аспекти дистанційного навчання в Україні висвітлені в роботах П. Дмитренка, В. Кухаренка, Н. Протасової, О. Самойленка та інших.

У своєму дослідженні А. Гуржій (2004) проаналізував особливості використання різних технологічних платформ з метою розробки дистанційних курсів в процесі підготовки фахівців у закладах вищої освіти. В цій роботі були сформульовані методичні вимоги до організації дистанційних курсів із використанням різних видів телекомунікаційних та інформаційних ресурсів: відеотехнологій, Інтернет-технологій, віртуальних мереж тощо.

Дослідник Б. Шуневич (2006) вперше ґрунтовно дослідив термінологію, яка використовується в процесі організації дистанційного навчання, та її основні категорії і поняття, а також здійснив класифікацію моделей дистанційного навчання, визначив періоди розвитку дистанційного навчання, проаналізував функціональність складових частин організації дистанційного навчання в Україні.

Як стверджують А. Андреев та В. Солдаткін, перевага дистанційного навчання ще й у тому, що інтенсивність і тривалість занять студент регулює самостійно, працює в зручному для нього темпі, а в разі необхідності отримує консультацію електронною поштою або в режимі он-лайн (2002, с. 84).

Крім того, О. Кіріленко визначила, обґрунтувала та експериментально перевірила педагогічні умови підготовки викладачів закладів вищої технічної освіти до організації дистанційного навчання; Ю. Новіков (2013) розглядав методи та засоби створення дистанційних Інтернет-систем навчання та єдиного освітнього веб-середовища; А. Журавльов (2016) досліджував систему дистанційного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні;

А. Нуржинська запропонувала технологію формування компетентності майбутніх фахівців зі зв'язків з громадськістю у підготовці матеріалів для професійної діяльності в умовах дистанційної форми навчання. Всі проаналізовані дослідження були проведені у різних галузях, що свідчить про значимість та багатоаспектність проблеми дослідження. Це вимагає більш детального дослідження можливостей дистанційної освіти за зразком позитивного досвіду інших країн та перспектив її розвитку в Україні.

Цікавим є і міжнародний досвід використання дистанційної освіти. Зокрема, близько 65% закладів вищої освіти США розвивають дистанційне навчання. Наприклад, Гарвардський університет і Массачусетський технологічний інститут в 2012 році організували спільне онлайн-навчання edX, на розвиток якого було виділено по 30 млн доларів. Вже за 2 роки роботи у проєкті було зареєстровано близько 3 млн користувачів (Карпенко, 2014). І хоча сертифікати, які отримують студенти за результатами такого дистанційного навчання, не мають юридичного значення, однак їх вважають вагомим аргументом на ринку праці як працівники, так і роботодавці.

Використання дистанційної освіти в Україні здійснюється близько 15 років. І хоча на даний час вона не користується таким попитом як, наприклад, у США, проте внаслідок переходу до «освіти впродовж життя» передбачається зростання попиту саме на дистанційну форму навчання.

Погоджуємося з думкою Н. Клокар (2012) в тому, що, не зважаючи на значні переваги дистанційної освіти, вона має і ряд суттєвих недоліків, про які варто пам'ятати під час організації дистанційної освіти. Зокрема, до них відносять відсутність безпосереднього контакту зі студентом, що може перешкоджати успішній корекції навчання, неможливість перевірити хто виконує завдання, а також те, що не у всіх населених пунктах є можливість доступу до мережі Інтернет і, відповідно, до дистанційної освіти.

Актуальність впровадження та розвитку дистанційної освіти в Україні пов'язана з наступними причинами.

Зростання значення висококваліфікованих трудових ресурсів для економічного розвитку держави. Однією з найважливіших умов цього процесу є надання якісної освіти та забезпечення підвищення кваліфікації впродовж усієї професійної діяльності; один із варіантів – саме якісна дистанційна освіта. Це підтверджується дослідженням П. Стефаненко (2003), де обґрунтовано, що розвиток науки та техніки викликає необхідність надання особливих освітніх послуг працівникам, які мають бажання підвищувати кваліфікацію, суміщаючи навчання та працю, особливо, якщо для кар'єрного зростання необхідні знання, які надають провідні заклади вищої освіти країни чи зарубіжжя.

1. Значне зростання темпів оновлення професійних знань. Внаслідок прискорення науково-технологічного розвитку кількість інформації постійно зростає, змінюються матеріали, технології, принципи організації виробництва. Для того, щоб виконувати творчу роботу, потрібно слідкувати за цим оновленням та постійно підвищувати свій професійний рівень. В цьому контексті погоджуємося з думкою Ю. Завалевського, який стверджує «щоб стати майстром власної справи, необхідно не лише знати зміст обраної професійної діяльності, оволодіти вміннями та навичками, а й проявляти творчість, займатися самоосвітою, дбати про інтереси держави» (2015, с. 112).
2. Старіння населення, що створює необхідність навчання людей зрілого віку, які хочуть змінити професію чи підвищити свій професійний рівень та не мають можливості навчатися стаціонарно. Це вимагає визначення організації дистанційної освіти з урахуванням особливостей навчання дорослих.
3. Дистанційне навчання дає змогу заощадити кошти, не скорочуючи загальний обсяг надання освітніх послуг, що наразі є актуальним, враховуючи фінансове становище громадян.

Ми вважаємо, що перспективами використання дистанційного навчання в процесі підготовки фахівців у закладах в умовах компетентнісного підходу є:

- організація самостійної роботи студентів та її контроль без значних затрат часу викладача;
- методичний супровід вивчення певної дисципліни, доступ до якого у студента є в будь-який час та з будь-якого пристрою, який має можливість виходу в мережу Інтернет;
- забезпечення розв'язання достатньої кількості тренувальних вправ щодо формування фахової компетентності без витрат аудиторних годин;
- забезпечення міждисциплінарної інтеграції в процесі фахової підготовки. Наприклад, шляхом створення дистанційних курсів з фахових дисциплін іноземною мовою. Міждисциплі-

нарний підхід вважається одним із найперспективнішим щодо формування фахової компетентності майбутнього працівника як певної інтегральної якості особистості.

Однак система дистанційного навчання в Україні наразі перебуває на стадії становлення та вимагає адаптації кращого світового досвіду до українських реалій. Розвиток дистанційної освіти в Україні потребує вирішення комплексу завдань стосовно обґрунтування особливостей організації та вимог щодо розробки дистанційних курсів для певних категорій населення з дотриманням вимог компетентнісного підходу, а також просування дистанційної освіти на освітньому ринку та ринку праці.

Висновки

Таким чином, проведені дослідження дає підставу стверджувати, що розвиток дистанційної освіти в Україні має значні перспективи. Рациональне використання дистанційних курсів можливе як в процесі підготовки фахівців у закладах вищої освіти, так і з метою підвищення кваліфікації чи перекваліфікації населення, яке вже працює. Однак при цьому варто враховувати і особливості такої освіти: умови організації взаємодії між викладачем і студентами, подання інформації, проведення консультацій, здійснення підсумкового контролю, вікову групу студентів тощо. Крім того, в процесі дистанційного навчання необхідно враховувати вимоги компетентнісного підходу та науково обґрунтувати умови, які дозволяють формувати професійну компетентність фахівця як визначену інтегральну якість особистості.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Андреев, А. А., & Солдаткин, В. И. (2002). Прикладная философия открытого образования: педагогический аспект. Москва: РИЦ «Альфа» МГОПУ.
- Гуржий, А. Н., Довгий, С. А., Копейка, О. В., Поленюк, С. П., Самсонов, В. В., & Стрижак, А. Е. (2004). Дистанционное обучение: Технологические платформы. Київ: Вид-во Київського Національного ун-ту харчових технологій.
- Журавльов, А. В. (2016). Розвиток інфраструктури системи дистанційного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні. (Автореф. дис. канд. наук з держ. управ.). Національна академія державного управління при президенті України, Київ.
- Завалевський, Ю. (2015). Сутність професійного становлення конкурентоспроможного вчителя. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи, вип. 2, 110–115.
- Клокар, Н. (2012). Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації. Шлях освіти, № 4 (46), С. 38–41.
- Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (2000). Взято з <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>
- Новіков, Ю. Л. (2013). Інформаційна технологія створення дистанційних інтернет систем навчання. (Автореф. канд. тех. наук). Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», Київ.
- Нуржинська, А. В. (2018). Професійна підготовка майбутніх фахівців зі зв'язків з громадськістю в умовах дистанційної форми навчання. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ.
- Стефаненко, П. В. (2003). Теоретичні і методичні засади дистанційного навчання у вищій школі. (Дис. д-ра пед. наук). Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України, Київ.
- Шуневич, Б. І. (2006). Теоретичні основи дистанційного навчання: навчальний посібник. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка».

REFERENCES

- Andreev, A. A., & Soldatkyn, V. Y. (2002). Prykladnaia fylosofyia otкрыtoho obrazovanyia: pedahohycheskyi aspekt. Moskva : RYTs «Alfa» MHOPIU.
- Gurzhij, A. N., Dovgij, S. A., Kopejka, O. V., Polenyuk, S. P., Samsonov, V. V., & Strizhak, A. E. (2004). Distancionnoe obuchenie: Tekhnologicheskie platformy. Kyiv: Vyd-vo Kyivskoho Natsionalnoho un-tu kharchovykh tekhnolohii.
- Klokar, N. (2012). Metodolohichni osnovy zaprovadzhennia dystantsiinoho navchannia v systemi pidvyshchennia kvalifikatsii. Shliakh osvity, № 4 (46), S. 38–41.

- Kontsepsiia rozvytku dystantsiinoi osvity v Ukraini (2000). Vziato z <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>
- Novikov, Yu. L. (2013). Informatsiina tekhnolohiia stvorennia dystantsiinykh internet system navchannia. (Avtoref. kand. tekhn. nauk). Natsionalnyi tekhnichnyi universytet Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut», Kyiv.
- Nurzhyńska, A. V. (2018). Profesiina pidhotovka maibutnykh fakhivtsiv zi zviazkiv z hromadskistiu v umovakh dystantsiinoi formy navchannia. (Avtoref. dys. kand. ped. nauk). Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka, Kyiv.
- Shuneych, B. I. (2006). Teoretychni osnovy dystantsiinoho navchannia: navchalnyi posibnyk. Lviv: Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika».
- Stefanenko, P. V. (2003). Teoretychni i metodychni zasady dystantsiinoho navchannia u vyshchii shkoli. (Dys. d–ra ped. nauk). Instytut pedahohiky i psykholohii profesiinoi osvity APN Ukrainy, Kyiv.
- Zavalevskiy, Yu. (2015). Sutnist profesiinoho stanovlennia konkurentospromozhnoho vchytelia. Pedahohichni innovatsii: idei, realii, perspektyvy, vyp. 2, 110–115.
- Zhuravlov, A. V. (2016). Rozvytok infrastruktury systemy dystantsiinoho navchannia derzhavnykh sluzhbovtsiv ta posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini. (Avtoref. dys. kand. nauk z derzh. uprav.). Natsionalna akademiia derzhavnoho upravlinnia pry prezidentovi Ukrainy, Kyiv.

Марина Мясковська

Ірина Кобилянська

Перспективи розвитку дистанційної освіти в контексті компетентнісного підходу

У статті проаналізовані особливості впровадження дистанційної освіти в Україні та перспективи її розвитку у вітчизняному освітньому просторі. Розглядаються методичні особливості запровадження дистанційної освіти в контексті компетентнісного підходу.

Об'єкт дослідження – розвиток дистанційної освіти в Україні.

Метою даної статті є аналіз особливостей впровадження дистанційної освіти в Україні та визначення методичних умов організації дистанційної освіти в контексті компетентнісного підходу.

Проведений аналіз впровадження дистанційної освіти в Україні та світі дає можливість визначити причини інтенсивного розвитку дистанційної освіти. До них віднесено: зростання значення висококваліфікованих трудових ресурсів для економічного розвитку держави, збільшення темпів оновлення професійних знань, старіння населення та обмеженість фінансових ресурсів.

На підставі проведеного наукового пошуку та аналізу джерел з проблеми дослідження було окреслено перспективи розвитку дистанційного навчання в процесі підготовки фахівців у закладах в умовах компетентнісного підходу. Зокрема, до них віднесено: організацію самостійної роботи студентів та її контроль без значних затрат часу викладача, методичний супровід вивчення певної дисципліни, забезпечення розв'язання достатньої кількості тренувальних вправ щодо формування фахової компетентності без витрат аудиторних годин та забезпечення міждисциплінарної інтеграції в процесі фахової підготовки.

Перспективами подальших досліджень є обґрунтування та експериментальна перевірка педагогічних умов розробки дистанційних курсів з метою розвитку фахової компетентності студентів в процесі навчання в закладах вищої освіти.

Ключові слова: фахова підготовка, дистанційна освіта, розвиток фахової компетентності, удосконалення навчального процесу, компетентнісний підхід у вищій школі.

Марина Мясковська – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри інформатики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський, *e-mail:* marinenka@gmail.com .

Ірина Кобилянська – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, *e-mail:* akobilanskiy@gmail.com.

Maryna Miastkovska

Iryna Kobylianska

Prospects for the Development of Distance Education in the Context of a Competent Approach

The article analyzes the peculiarities of introduction of distance education in Ukraine and the prospects of its development in the domestic educational space. The methodical features of introduction of distance education in the context of a competent approach are considered.

The object of research is the development of distance education in Ukraine.

The purpose of this article is to analyze the peculiarities of the introduction of distance education in Ukraine and to determine the methodological conditions for organizing distance education in the context of a competent approach.

The conducted analysis of the implementation of distance education in Ukraine and in the world provides an opportunity to identify the causes of intensive development of distance education. These include: the growth of the value of highly skilled labor resources for the economic development of the state, increasing the pace of renewal of professional knowledge, aging of the population and limited financial resources.

On the basis of the conducted scientific research and analysis of sources on the research problem, the prospects of the development of distance learning in the process of preparation of specialists in institutions in the conditions of a competent approach were outlined. The prospects of using distance learning in the process of training specialists in institutions in a competency-based approach are: organization of independent work of students and its control without considerable expenses of the teacher; methodical support for the study of a certain discipline, access to which the student has at any time and from any device that has the ability to access the Internet; to provide a sufficient number of training exercises for the formation of professional competence without the cost of classroom hours; ensuring interdisciplinary integration in the process of professional training. For example, by creating distance courses in specialized languages in a foreign language. An interdisciplinary approach is considered one of the most promising in relation to the professional competence of the future employee as a certain integral quality of the individual.

However, the system of distance learning in Ukraine is currently in the stage of becoming and requires adaptation of the best world experience to Ukrainian realities. The development of distance education in Ukraine requires solving a complex of tasks to justify the organization's specifics and requirements for the development of distance courses for certain categories of the population, while adhering to the requirements of the competent approach, as well as the promotion of distance education in the educational market and labor market.

Thus, the study leads to the assertion that the use of distance education in Ukraine has significant prospects. The rational use of distance courses is possible both in the process of training specialists in higher education institutions and in order to improve the qualification or retraining of the already working population. However, this should also take into account the peculiarities of such education: the conditions for organizing the interaction between the teacher and the students, submission of information, consultations, implementation of final control, age group of students, etc. In addition, in the process of distance learning it is necessary to take into account the requirements of the competent approach and scientific substantiation of the conditions that allow the professional competence of a specialist to be formed as a definite integral quality of the individual.

Key words: vocational training, distance education, development of professional competence, improvement of educational process, competence approach in high school.

Miastkovska Maryna – Cand. Sc. (Pedagogical), Senior Lecturer of the Chair of Informatics, Kamianets-Podilskyi Ivan Ogienko National University, Kamianets-Podilskyi, *e-mail:* marinenka@gmail.com.

Kobylianska Iryna – Cand. Sc. (Pedagogical), Associated Professor of the Chair of Security of Life and Safety Pedagogic, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, *e-mail:* akobilanskiy@gmail.com.

Марина Мясковская

Ирина Кобылянская

Перспективы развития дистанционного образования в контексте компетентностного подхода

В статье проанализированы особенности внедрения дистанционного образования в Украине и перспективы его развития в отечественном образовательном пространстве. Рассматриваются методические особенности внедрения дистанционного образования в контексте компетентностного подхода.

Объект исследования – развитие дистанционного образования в Украине.

Целью данной статьи является анализ особенностей внедрения дистанционного образования в Украине и определение методических условий организации дистанционного образования в контексте компетентностного подхода.

Проведённый анализ внедрения дистанционного образования в Украине и мире даёт возможность определить причины интенсивного развития дистанционного образования. К ним отнесены: рост значения высококвалифицированных трудовых ресурсов для экономического развития государства, увеличение темпов обновления профессиональных знаний, старение населения и ограниченность финансовых ресурсов.

На основании проведенного научного поиска и анализа источников по проблеме исследования были обозначены перспективы развития дистанционного обучения в процессе подготовки специалистов в учреждениях в условиях компетентностного подхода. В частности, к ним отнесены: организация самостоятельной работы студентов и её контроль без значительных затрат времени преподавателя; методическое сопровождение изучения определённой дисциплины; обеспечение решения достаточного количества тренировочных упражнений по формированию профессиональной компетентности без затрат аудиторных часов, а также обеспечение междисциплинарной интеграции в процессе профессиональной подготовки.

Перспективами дальнейших исследований является обоснование и экспериментальная проверка педагогических условий разработки дистанционных курсов с целью развития профессиональной компетентности студентов в процессе обучения в учреждениях высшего образования.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, дистанционное образование, развитие профессиональной компетентности, совершенствование учебного процесса, компетентностный подход в высшей школе.

Марина Мясковская – кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры информатики, Каменец-Подольский национальный университет имени Ивана Огиенко, г. Каменец-Подольский, *e-mail*: marinenka @ gmail.com.

Ирина Кобылянская – кандидат педагогических наук, доцент кафедры безопасности жизнедеятельности и педагогики безопасности, Винницкий национальный технический университет, г. Винница, *e-mail*: akobilanskiy@gmail.com.